

مراد از اِهام در بحث تمیز

غیر غالب: هَذَا خَاتَمٌ فَضَّةٌ [ادعا شده که خاتم اِهام ذاتی دارد و با فضه که جنس آن است این اِهام رفع شده. ولی ظاهر آن است که فَضَّةٌ حال است]

خفَضُ در این حالت کثیر است: هَذَا خَاتَمٌ فَضَّةٌ // بخلاف سایر موارد اِهام ذات که در غیر عدد، خفَضُ قلیل است: اشْتَرَيْتُ قَفِيرَ بُرٍّ

ذات

مقدار

مساحت

عندی جریبان قُطُنًا

کیل-پیمانه

بعث قفیزین بُرًّا

وزن

عندی مَتَوَانِ سَمْنًا

شبه مقدار

(مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا) آیه 91 آل عمران

صریح

اعداد

اشتریت أحد عشر قلمًا

مبهم

کم کتابًا عندک؟

نسبت

افعل تفضیل

أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَ أَعَزُّ نَفَرًا آیه 34/کهف

صفة مشبهه

زید طاهر قلباً

خوب است-بد است

حسن اولئک رفیقاً

طاب زید خلقاً/طین ... نفساً

نعم/بئس رجلاً زید// حسنّت مُرتفقاً

تعجب(کفی بالله حسیباً

الفیه: وَ بَعْدَ كُلِّ مَا اقْتَضَى (تَعْجِبًا *** مَبْرُکٌ «أَكْرِمَ مُحَمَّدٍ (ص) أَبًا

موارد غیر شایع

در موردی رخ می دهد که وجه بلاغی مثل مجاز در کار باشد

(قَدْ شَفَعَهَا حَبِيبًا-یوسف/30

اشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَبِيبًا-مریم/4

جمله

حسن زید خلقاً

خواها

زید طاب خلقاً(طائب اسم عامل است و به ضمیر هو نسبت داده شده لذا مثل جمله است نه خود جمله

اضافه

لله ذره فارساً(درّ به ضمیر هاء اضافه شده